

таємниця і оприлюднилась на сайті банку [2]. Приморський районний суд м. Одеси визнав неправомірними дії акціонерного товариства комерційний банк «Надра» щодо оприлюднення 13.10.2009 р. на веб-порталі банку за адресою: <http://www.nadra.com.ua/rus/changesinservice/120> інформації про ОСОБА_1 як недобросовісного позичальника. Розміщення відповідачем (АТ комерційний банк «Надра») прізвища, імя по батькові позивача у списку недобросовісних позичальників є розголошенням банківської таємниці про фінансово-економічний стан клієнта. Даний факт підтверджується запереченнями відповідача на позов, де зазначено, що розміщення списків недобросовісних позичальників на загальнодоступному сайті відповідача було єдино можливим способом повідомлення більше сорока тисяч позичальників про необхідність проведення переговорів та показаннями свідка ОСОБА_6

З одного боку, банківська таємниця захищає інтереси клієнта й забороняє, за загальним правилом, доступ третіх осіб (у тому числі держави в особі державних органів) до інформації, яка стосується клієнта банку. З іншого боку, норми, що регулюють правовідносини, пов'язані з банківською таємницею, закріплюють на законодавчому рівні виняткові випадки та порядок такого доступу в інтересах держави. Цей баланс інтересів вимагає чіткого контролю та прийняття правомірних судових рішень, які б унеможливлювали зловживання правами всіма суб'єктами правовідносин щодо розкриття інформації, що містить банківську таємницю.

Література:

1. Окрема ухвала Новокаховського міського суду Херсонської області від 02 липня 2012 року у справі № 2117/1943/12 [Електронний ресурс]. — Режи доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/46166880>.
2. Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 30 липня 2010 року у справі № 2-5118/10 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/10948654>

Стоянова Т.А.

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ЦИВІЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Цивільна процесуальна відповідальність, як правове явище, є дискусійною та малодослідженою темою в науці цивільного

процесуального права. Так, даній тематиці присвячене лише одне дисертаційне дослідження І.М. Лукіної: «Цивільна процесуальна відповідальність». Як зазначає автор: «Трапляються випадки, коли особи, які беруть участь у справі та інші учасники цивільного процесу (Гл. 4 Цивільного процесуального кодексу (далі — ЦПК) України порушують приписи норм цивільного процесуального законодавства, протидіють самому процесу здійснення правосуддя, зловживають своїми правами та ін. У зв'язку з цим виникає потреба в належних засобах протидії таким порушенням, найбільш ефективним із яких є встановлення цивільної процесуальної відповідальності. Проблема полягає в тому, що в Україні ще не створені відповідні правові умови для законодавчого закріплення належних засад цивільно-процесуальної відповідальності. Це обумовлено ще й тим, що здійснювана судова реформа в державі та діючий ЦПК України не в достатній мірі регулюють питання відповідальності у цивільному процесі» [1, с. 3].

У різні часи в роботах В. В. Бутнева, П. Ф. Єлсейкіна, І. М. Зайцева, М. В. Кузнецова, А. Г. Новікова, Д. Г. Нохріна, Н. О. Чечиної, М. Й. Штефана, А. В. Юдін та ін. аналізувалися окремі питання відповідальності у цивільному судочинстві. При цьому слід зазначити, що деякі з указаних авторів взагалі не визнають цивільну процесуальну відповідальність як самостійний вид юридичної відповідальності.

Тому актуальною є спроба розпочати дискусію стосовно питань щодо існування цивільної процесуальної відповідальності в цивільному процесі, підстав та форм її застосування.

В теорії держави і права прийнято розглядати юридичну відповідальність, як передбачену законом вид і міру державно-владного (примусового) зазнання особою втрат особистого, організаційного і майнового характеру за вчинене правопорушення [2, с. 489].

М.Й. Штефан неоднозначно трактує цивільну процесуальну відповідальність змішуючи її з поняттями санкцій цивільного процесуального права. Так, він зазначає, що найважливішими гарантіями реалізації норм цивільного процесуального права є встановлені ним санкції. Розуміння санкції лише як заходу державного примусу звужує її зміст до заходу відповідальності, що є одним із видів санкції. Санкції — це встановлені в нормах цивільного процесуального права наслідки, що настають у разі їх недодержання і порушення, тобто всі правові наслідки, які забезпечують реалізацію норм. Ними є заходи захисту і заходи відповідальності. Наводячи приклад заходів відповідальності у вигляді покладання

на правопорушника нових додаткових обов'язків — відшкодувати збитків, сплатити штраф, тощо [3, с. 261-262]. З такою позицією складно погодитися, оскільки поняття відповідальності та санкції мають різний об'єм та зміст. Санкція — частина норми права, що передбачає конкретні небажоприємні для суб'єкта міри, що він повинен притерпіти в наслідок здійснення правопорушення. А, як зазначає О.Ф. Скакун, юридична відповідальність розглядається, як різновид соціальної відповідальності, та має двоаспектне розуміння: позитивне (проспективне або заохочувальне), як виконання корисних для суспільства та держави варіантів поведінки на рівні, що перевищує загальні вимоги (моральне свідоме ставлення до виконання обов'язків, та негативне (ретроспективне або охоронне), як покарання за правопорушення в наслідок невиконання обов'язків. Тому, відповідальність, як саме визначення є ширшим, ніж санкція, що є по суті лише зовнішньою формою втілення негативного розуміння відповідальності.

Ю.С. Червоний висуває таку позицію, що за порушення норм цивільного процесуального права законодавством передбачаються різноманітні види юридичної відповідальності (адміністративна, кримінальна), а цивільне процесуальне законодавство містить норми щодо процесуальних заходів примусового характеру [4, с. 215]. Тобто, цивільної процесуальної відповідальності, як самостійного виду відповідальності не має. Така галузь користується, у розумінні негативної відповідальності, санкціями інших галузей: наприклад, ст. 92 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» — суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження з таких підстав: 1) умисну або внаслідок недбалості незаконну відмову в доступі до правосуддя (у тому числі незаконна відмова в розгляді по суті позовної заяви, апеляційної касаційної скарги тощо) або інше істотне порушення норм процесуального права під час здійснення правосуддя, що унеможливило учасниками судового процесу реалізацію наданих їм процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків або призвело до порушення правил підсудності чи підвідомчості [5, Ст. 529]; ст. 384 Кримінального кодексу передбачає кримінальну відповідальність за неправдиве показання свідка, завідомо неправдивий висновок експерта, завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем [6, Ст. 131].

Щодо заходів процесуального примусу слід зазначити наступне. Так, Глава 9 Розділу І Цивільного процесуального кодексу (далі — ЦПК) «Заходи процесуального примусу», в ч. 1 ст. 90 за-

значає, що заходами процесуального примусу є встановлені цим Кодексом процесуальні дії, що застосовуються судом до осіб, які порушують встановлені в суді правила або протиправно перешкоджають здійсненню цивільного судочинства [7, Ст. 492]. А згідно до встановлено переліку в ч. 2 ст. 90, до видів заходів процесуального примусу належать — попередження, видалення із залу судового засідання, тимчасове вилучення доказів для дослідження судом та привід. Перелік заходів є вичерпним та не підлягає розширеному тлумаченню. Постає питання, чи можна заходи процесуального примусу віднести до категорії санкцій та до поняття цивільної процесуальної відповідальності в її негативному розумінні? Не вдаючись до тривалого аналізу, слід зазначити, що за своїм змістом метою заходів процесуального примусу є дотримання дисципліни в залі судового засідання (попередження, видалення із залу судового засідання) або забезпечення дослідження усіх наявних доказів у справі (тимчасове вилучення доказів для дослідження судом, привід). З урахуванням того, що відповідальність, в негативному значенні повинна наступати за здійснення правопорушення, а в даному випадку заходи процесуального примусу наступають скоріш не за здійснення правопорушення, а за зловживанням правами, а стосовно перших двох заходів скоріш за невиконання морально-етичних норм поведінки встановлених в суспільстві, ніж порушення правових норм, визнати їх санкціями доволі складно.

Стосовно точки зору, яку висуває М.Й. Штефан, говорячи про існування відповідальності у формі — відмови у відкритті провадження, апеляційної касаційної скарги, слід зазначити наступне. Відмова у відкритті провадження у справі (в суді першій інстанції, в апеляційному, касаційному провадженнях) пов'язується із відсутністю у особи передумов на подання позову, а не як із вчиненням особою будь-якого правопорушення. Наприклад, якщо згідно до ч. 1 ст. 122 ЦПК дана категорія справи, за якою подається позов не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, навряд чи можна говорити про зловживання особою своїх цивільних процесуальних прав або про їх порушення.

Література:

1. Лукіна І.М. Цивільна процесуальна відповідальність: Автореф. дис. — Харків, 2011. — 20с.
2. Скаун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. — Харків: Консум, 2001. — 656 с.
3. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України: Підр. для студентів. — К.: Концерн «Видавничий дім «Ін юре», 2005. — 624с.

4. Гражданский процесс Украины / Под редакцией Ю.С. Червоного: К. «Истина». — 2006. — 400с. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради. — 2010. — №41, /№41-42; №43; №44-45. — Ст. 529.

5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 29 липня 2001 року // Відомості Верховної Ради. — 2001. — №25. — Ст. 131.

6. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року // Відомості ВРР від 8 жовтня 2004 року. — №40, 40-42. — Ст.492.

Тріпільський Г.Я.

*к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗАТЯГУВАННЮ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ ШЛЯХОМ ЗУПИНЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНІЙ СПРАВІ У РАЗІ НЕМОЖЛИВОСТІ ЇЇ РОЗГЛЯДУ ДО ВИРІШЕННЯ ІНШОЇ СПРАВИ

Пункт четвертий частини другої статті 201 Цивільного процесуального кодексу України [1] містить норму, що вказує на імперативний обов'язок суду зупинити провадження у справі у разі неможливості розгляду цієї справи до вирішення іншої справи, що розглядається в порядку конституційного, цивільного, господарського, кримінального чи адміністративного судочинства. Неможливість суду протистояти зловживанням учасників цивільного процесу внаслідок імперативності даної норми на практиці призводить до того, що зупинення провадження з мотивів неможливості розгляду цієї справи до вирішення іншої справи нерідко використовується сторонами з метою затягування судового розгляду. Попри формальну відповідність положенням закону зупинка провадження на вказаних підставах входить в протиріччя з принципами безперервності судового розгляду, процесуальної економії, принципом ефективності судового процесу, направленим на недопущення затягування розгляду справи, та призводить до порушення права учасників цивільного процесу на розгляд справи упродовж розумного строку, встановленого пунктом першим статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [2], статтею 157 Цивільного процесуального кодексу України, а, отже, часто не несе